

हिंदी विषय सक्तीचा; विद्यार्थ्यांच्या मानसिकतेचा विचार करा

हिंदी विषय सक्तीचा करण्यावरून शिक्षकांच्या संमिश्र प्रतिक्रिया

आरंभ मराठी । धाराशिव

नवीन शिक्षण धोरणानुसार आगामी शैक्षणिक वर्षापासून पहिलीपासून हिंदी विषय सक्तीचा करण्याचा निर्णय राज्य सरकारने घेतला आहे. या निर्णयावर प्राथमिक शाळेच्या शिक्षकांनी संमिश्र प्रतिक्रिया दिल्या आहेत. काही शिक्षकांनी लहान वयात विद्यार्थ्यांवर विषयाचे ओझे लादल्याने गळतीचे प्रमाण वाढेल, अशी भीती व्यक्त केली आहे. तर काही शिक्षकांनी या निर्णयाचे स्वागत करून विद्यार्थ्यांनी एकापेक्षा अधिक भाषा शिकणे केव्हाही चांगलेच असे मत मांडले आहे. परंतु, दोन्हीही बाजू मांडतांना शिक्षकांनी कोणताही निर्णय घेण्यापूर्वी विद्यार्थ्यांच्या मानसिकतेचा सारासार विचार करून सरकारने निर्णय घ्यावा अशी भूमिका मांडली आहे. यासंदर्भातील काही प्रतिक्रिया...

विद्यार्थ्यांच्या मानसिकतेचा विचार करून सक्ती करावी

विद्यार्थ्यांसाठी अनेक भाषा शिकणे चांगलेच आहे. इयत्ता पहिलीपासून मराठीसह सध्या इंग्रजी भाषा विद्यार्थी शिकतात. आता हिंदी भाषा देखील अनिवार्य केली तर तो विद्यार्थ्यांवर अतिरिक्त बोजा ठरेल. त्यामुळे विद्यार्थ्यांच्या मानसिकतेचा अभ्यास करून भाषेची सक्ती केली तर ते योग्य ठरेल. मातृभाषेतून विद्यार्थ्यांचे प्राथमिक शिक्षण झाले पाहिजे असे मानसशास्त्र सांगते. त्यामुळे असे निर्णय लागू करताना विद्यार्थ्यांच्या मानसशास्त्राचा अभ्यास करून निर्णय लागू करावे.

- बाळकृष्ण तांबारे
(उपाध्यक्ष, राष्ट्रीय प्राथमिक शिक्षक महासंघ)
जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळा भाटशीरपुरा ता. कळंब.

विद्यार्थ्यांवर अतिरिक्त ताण येणार नाही याचा विचार व्हावा

पहिलीपासूनच हिंदी विषय सक्तीचा केल्यामुळे विद्यार्थ्यांवर अतिरिक्त ताण येण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे विद्यार्थ्यांच्या मानसिकतेचा विचार करून असे निर्णय घ्यायला हवेत. पहिली व दुसरीच्या विद्यार्थ्यांना फक्त मातृभाषेतून शिक्षण द्यावे. विद्यार्थ्यांना सर्व भाषेचे ज्ञान असणे आवश्यक आहे. परंतु, विद्यार्थ्यांवर अतिरिक्त ताण येणार नाही याची विचार घेणे गरजेचे आहे. विद्यार्थ्यांची शारीरिक व मानसिक कुवत लक्षात घेऊन निर्णयाची अंमलबजावणी करावी. ज्या विद्यार्थ्यांसाठी निर्णय घेतला आहे तो त्या विद्यार्थ्यांना याबद्दल काय वाटते याचा विचार करावाच लागेल.

- सुजितकुमार खटाळ मुख्याध्यापक,
जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळा, सिरसाव, ता. परांडा.

शालेय शिक्षणात दोन्ही भाषा महत्वाच्या

मराठी ही मातृभाषा आहे तर हिंदी ही राजभाषा आहे. त्यामुळे विद्यार्थ्यांसाठी दोन्ही भाषा तितक्याच महत्वाच्या आहेत. त्यामुळे विद्यार्थ्यांना पहिली पासूनच हिंदी भाषा शिकवल्यास त्याचा त्यांना फायदाच होईल. भाषिक ज्ञान विद्यार्थ्यांना आवश्यक आहे. यामध्ये विद्यार्थी जितक्या जास्त भाषा आत्मसात करेल तितके त्यांच्यासाठी चांगले असणार आहे. त्यामुळे पहिलीपासून हिंदी भाषा शिकवण्याची शिकायला हवी.

- प्रकाश मगर
शिक्षक, नरेंद्र आर्य विद्यालय अपसिंग ता. तुळजापूर.

हिंदी भाषा शिकल्याने मराठीवर परिणाम होणार नाही

नव्या शैक्षणिक धोरणानुसार इयत्ता पहिलीपासून मराठी, इंग्रजीसह हिंदी राजभाषा शिकण्याचा आदेश महाराष्ट्र शासनाने जाहीर केला आहे. विद्यार्थ्यांना लहान वयातच विविध भाषा अवगत करण्याचा शासनाचा हा प्रस्ताव योग्य वाटतो. मला वाटते हिंदी भाषा शिकल्याने आपल्या मराठी भाषेवर कोणता परिणाम होणार नाही. कारण आपण आपल्या मातृभाषेतच दैनंदिन व्यवहार करत असतो. हिंदी भाषा अवगत झाल्यामुळे आपल्या देशाच्या कानाकोपऱ्यात या भाषेद्वारे आपण सुसंवाद साधू शकतो. कारण आपल्या देशातील निम्म्याहून अधिक जनता हिंदी भाषेचा वापर करत असते.

- प्रकाश बसवणप्पा घोळरगाव, पदवीधर शिक्षक,
जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळा सांगवी मार्टी, ता. तुळजापूर

हिंदीमुळे मराठीवर अन्याय होणार नाही

जितके प्राधान्य मराठी भाषेला दिले जातं, तितकच प्राधान्य हिंदी भाषेला सुद्धा दिले पाहिजे. हिंदी भाषा शिकली म्हणून मराठी वाईट होणार नाही. मराठी भाषा ही आपली मातृभाषा असल्यामुळे ती आपण शिकू शकतो. हिंदी ही राष्ट्रीय भाषा असल्यामुळे त्याच्यातूनही ज्ञान मिळवता येईल काही हरकत नाही. यात एकमेकांचा विरोध करून काहीच उपयोग होणार नाही. शिकायला दोन्ही भाषा चांगल्याच आहेत. सरकारने जो निर्णय घेतला आहे तो निर्णय अगदी योग्यच आहे. मराठीचा जन्म संस्कृत मधून झाला आहे, संस्कृत ही सर्व भाषेची जननी आहे तिथून मराठीचा जन्म झाला.

- शिवदास कुलकर्णी, मराठी शिक्षक
श्री महात्मा बसवेश्वर विद्यालय उमरगा.

ज्ञानार्जन करताना भाषेची अनिवार्यता नसावी

एका बाजूला संशोधक सांगतात मातृभाषेतून मुलांचे शिक्षण उत्तमरीत्या होऊ शकते आणि दुसऱ्या बाजूला नवीन शैक्षणिक धोरणाने इंग्रजी बरोबर आता हिंदीचीही सक्ती होत आहे असे सांगितले जात आहे. भाषा हे ज्ञान मिळवण्याचे माध्यम आहे. उगाच ज्ञान मिळवण्यामध्ये भाषेची अनिवार्यता लहान बालकांमध्ये आणू नये अशा भावना पालकांतून व्यक्त होत आहेत. विद्यार्थ्यांनी जास्तीत जास्त भाषा शिकल्यात असे शिक्षक म्हणून वाटते, परंतु, विद्यार्थ्यांच्या मानसिकतेचा देखील विचार व्हायला हवा. शिक्षण हे आनंदी वातावरणात व्हायला हवे.

- संजय गरड
सहशिक्षक, जि.प. प्राथमिक शाळा, भोगजी, ता. कळंब.

पहिलीपासून हिंदी अनिवार्य नको

पहिलीचे काही विद्यार्थी हे कोया पाटीसारखे असतात. त्यांना मातृभाषेतून शिकवलेले प्रभावीपणे समजते. जर हिंदी आणि मराठी भाषा विषय एकत्र शिकवायचे झाले तर विद्यार्थ्यांना समजण्यास अडचणी येतील. काही विद्यार्थी दोन्ही भाषा सहज अवगत करतील पण सर्व वर्गाचा विचार केला तर सर्वांना हे शक्य होणार नाही. पहिली ही वाचन लेखन शिकण्याची पहिली पायरी आहे. यात दोन दोन विषयाचा ताण नकोच.

- बोधिसत्व वाघमारे,
लता मंगेशकर प्रा. विद्यामंदिर, कळंब.

विद्यार्थ्यांच्या मानसिकतेचा विचार करून सक्ती करावी

योग्य निर्णय वाटतो - इयत्ता पहिली पासून हिंदी विषय शिकविण्याचा निर्णय मला योग्य वाटतो. भारतातील बहुसंख्य राज्यात स्थानिक भाषेव्यतिरिक्त हिंदी ही संपर्कभाषा म्हणून वापरली जाते. केंद्र शासनाच्या विविध अस्थापनांमध्ये हिंदी भाषेचा वापर केला जातो. त्यामुळे पहिली पासून हिंदी भाषा शिकवली तर ती संवाद साधताना अधिक सफाईदरपणे वापरता येईल.

- धनंजय डोळस,
छत्रपती संभाजी विद्यालय,
जवळा खुर्द ता. कळंब.

दिव्यांग बांधवाला कोणत्याही अडचणी आल्या तर थेट संपर्क करा

माजी राज्यमंत्री बच्चू कडू यांचे आवाहन

आरंभ मराठी । परांडा

महाराष्ट्र राज्याचे माजी राज्यमंत्री तथा दिव्यांग कल्याण विभागाचे माजी अध्यक्ष बच्चू कडू यांचे परांडा येथील शासकीय विश्रामगृह आले असता तालुक्यातील प्रहार संघटनेच्या ध्येयधोरणासह विविध मुद्द्यांवर दिव्यांगांच्या विविध प्रश्न संदर्भात चर्चा करण्यात आली. यावेळी तालुका प्रहार संघटना, दिव्यांग उद्योग समुहाच्या वतीने कडू यांचा सत्कार करण्यात आला. येत्या काळात दिव्यांग बांधवांना कोणत्याही अडचणी आल्या तर थेट

संपर्क साधण्याचे आवाहनही बच्चू कडू यांनी दिव्यांग बांधवांना केले. यावेळी प्रहार संघटनेचे तालुकाध्यक्ष आप्पासाहेब तरटे, दिव्यांग उद्योग समुहाचे अध्यक्ष तानाजी घोडके, प्रहारचे जिल्हा उपाध्यक्ष दिनेश गुडे, वैभव गायकवाड, तानाजी सोनवणे, शरद गोमासे, आकाश निरफळ, रासप तालुका अध्यक्ष मनोज पाडुळे,

अनिकेत कुलकर्णी, दिव्यांग तालुका प्रमुख तानाजी सांगडे, स्नानंद कुलकर्णी आदिसह पदाधिकारी कार्यकर्ते उपस्थित होते.

नुकतीच बृन्मुंबई महानगरपालिकेत सहायक कार्यकारी अधिकारी पदाच्या निवडीबद्दल पत्रकार प्रकाश काशीद यांचा बच्चू कडू यांनी सत्कार करून शुभेच्छा दिल्या.

विद्यार्थी वाहतूक संघटनेची परांडा तालुका कार्यकारिणी जाहीर

आरंभ मराठी । धाराशिव

धाराशिव जिल्हा विद्यार्थी वाहतूक संघटनेच्या परांडा तालुक्याची कार्यकारिणी नुकतीच जाहीर करण्यात आली असून, नूतन कार्यकारिणीचा मान्यवरांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला. धाराशिव जिल्हा विद्यार्थी वाहतूक संघटना सातत्याने विविध सामाजिक कार्यांमध्ये सहभाग नोंदवत आहे. परिवहन विभागापार्फत राबविण्यात येणारी रस्ता सुरक्षा रॅली असो वा महाआरोग्य शिबिर असो. दरवर्षी नवरात्रमध्ये तुळजापुरला पायी जाणाऱ्या भाविक भक्तांसाठी फळ वाटपाचा कार्यक्रम राबविण्यात येतो. नारीशक्ती नाईट राईड या कार्यक्रमासाठी मोफत स्कूलबस देण्यात आल्या. आता संघटनेने यापुढे जाऊन आपल्या संघटनेची व्याप्ती वाढवत धाराशिव जिल्हा विद्यार्थी वाहतूक संघटना यांची परांडा येथे शाखा स्थापन केली आहे. यावेळी परांडा विद्यार्थी वाहतूक संघटनेच्या तालुकाध्यक्षपदी बालाजी गोरे, उपाध्यक्षपदी मोहम्मद लायक डोंगरे, सचिवपदी बाबुराव गायकवाड तर कार्यध्यक्षपदी रामलिंग भिसे यांची नियुक्ती करण्यात आली. परांडा विद्यार्थी वाहतूक संघटनेची बैठक संत मीरा पब्लिक स्कूलमध्ये पार पडली. बैठकीमध्ये महाराष्ट्र राज्य विद्यार्थी वाहतूक संघटनेचे लातूर व धाराशिव संघटनेचे पदाधिकारी उपस्थित होते. यावेळी महाराष्ट्र राज्य विद्यार्थी वाहतूक महासंघाचे उपाध्यक्ष श्रीकृष्ण पाडे हे अध्यक्षस्थानी होते. शालेय विद्यार्थी वाहतूक करत असताना विद्यार्थ्यांची सुरक्षित वाहतूक व्यवस्था, कागदपत्राची पूर्तता इत्यादी गोष्टींची बैठकीमध्ये सखोल चर्चा करण्यात आली. तसेच सुरक्षित व व्यवस्थित शालेय विद्यार्थी वाहतूक करण्यासाठी

आपण कटिबद्ध आहोत याची ग्वाही बैठकीत देण्यात आली. यावेळी ग्लोबल एज्युकेशन इन्स्टिट्यूटचे संस्थापक गोरख मोरजकर, प्राचार्य संतोष भांडवलकर, धाराशिव जिल्हा विद्यार्थी वाहतूक संघटना संस्थापक अध्यक्ष गोपाळ शिंदे, संस्थापक उपाध्यक्ष नवनाथ बारकुल, संस्थापक सचिव दारदासाहेब गवळी, देशमाने, हनुमंत मदन, सुरेश शिरसाठ, बापू गायक, हनुमंत ढेकणे, संतोष विद्याते, सुनील शिंदे, बंडू शितोळे, मनोज आदाटे, नवीद काझी, सतीश भाकरे, अशोक राठोड, शाहरुख मुजावर, बलभीम बनसोडे, पद्माकर कळकर व अनिल शिंदे आदी पदाधिकारी उपस्थित होते. तसेच संघटनेचे तालुका जिल्हा विभाग राज्य प्रतिनिधी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. नवनिर्घट पदाधिकाऱ्यांचा सन्मान करण्यात आला. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन उमेश वाघमारे यांनी केले व आभार बालाजी गोरे यांनी मानले.

आयुष्मान भारत योजनेचा लाभ शेवटच्या घटकापर्यंत पोहोचवण्याचे प्रयत्न करा

डॉ.ओमप्रकाश शेटे यांच्या सूचना

आरंभ मराठी । धाराशिव

प्रधानमंत्री जनआरोग्य योजना अर्थात आयुष्मान भारत योजना आणि महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजना ह्या योजनां रुग्णांना लाभ घेण्याच्या दृष्टीने अतिशय महत्त्वपूर्ण आहेत. जिल्ह्यातील रुग्णांना विविध आजारावर उपचार व शस्त्रक्रियांसाठी पैसे खर्च करण्याची वेळ येवू नये यासाठी आयुष्मान भारत योजनेचा लाभ शेवटच्या घटकाला मिळाला पाहिजे. असे मत आयुष्मान भारत मिशन महाराष्ट्र समितीचे अध्यक्ष डॉ.ओमप्रकाश शेटे यांनी

व्यक्त केले. सोमवारी (दि.२१) जिल्हाधिकारी कार्यालयातील समानांतर एकत्रित आयुष्मान भारत प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना व महात्मा ज्योतिराव फुले जनआरोग्य योजना आणि आयुष्मान भारत कार्ड देण्यासाठी निकषानुसार सुविधा आहेत, त्यांना पण या योजनेचा लाभ देण्याच्या दृष्टीने कार्यवाही करण्यात येईल. रुग्णांचा जीव वाचविणे हे काम महत्वाचे असून, ज्या रुग्णालयात रुग्ण भरती आहे, त्या रुग्णालयाला

देखील या योजनेचा तसेच वयोवृद्ध व्यक्तींना प्राधान्याने या योजनेचा तसेच लाभ देण्यात येईल. या योजनेअंतर्गत नोंदणीकृत रुग्णालयांनी रुग्णांना चांगल्या प्रकारे आरोग्य सेवेचा लाभ द्यावा असे डॉ. शेटे यावेळी म्हणाले. जिल्ह्यातील सर्व खाजगी रुग्णालयांना आरोग्य विभागाने आयुष्मान भारत व महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजनेची माहिती द्यावी असे सांगून डॉ. शेटे म्हणाले की, त्यामुळे ते रुग्णालये देखील या योजनेत सहभागी होतील. ही योजना राबवितांना कोणत्याही उणीवा राहणार नाही याची दक्षता घ्यावी. त्यामुळे गरीबांना मोठ्या प्रमाणात या योजनेचा लाभ घेण्यासाठी या योजनेचा रेशनकार्ड अपडेट करून घ्यावे. आरोग्य मित्राने रुग्णालयात येणाऱ्या रुग्ण व त्यांच्या नातेवाईकांना या योजनेची

माहिती द्यावी. रुग्ण व त्यांच्या नातेवाईकांना तसेच नागरिकांना या योजनेची अधिक माहिती जाणून घ्यायची असल्यास तसेच कोणते रुग्णालय या योजनेत नोंदणीकृत आहेत याबाबतची माहिती जाणून घ्यायची असल्यास १८००२३३२२०० या टोल फ्री क्रमांकावर संपर्क साधून जाणून घ्यावी. असे आवाहनही डॉ. शेटे यांनी यावेळी केले. जिल्हाधिकारी पुजार म्हणाले की, जिल्ह्यातील जास्तीत जास्त रुग्णांना या योजनेचा लाभ मिळावा यासाठी जिल्ह्यातील सर्व रुग्णालयांना या योजनेची माहिती देण्यात येईल. त्यामुळे जिल्ह्यातील अनेक रुग्णालये या योजनेत सहभागी होतील, असे ते म्हणाले.

खाजगी रुग्णालयांना या योजनेची माहिती देण्यात येईल. त्यामुळे जिल्ह्यातील अनेक रुग्णालये या योजनेत सहभागी होतील, असे ते म्हणाले.

मारुती बनसोडे भीमपुत्र आयडॉल २०२५ ने सन्मानित

आरंभ मराठी । नळदुर्ग

गेली ३८ वर्षे सामाजिक क्षेत्रात काम करणारे परिवर्तन सामाजिक संस्थेचे सचिव मारुती बनसोडे यांना बारामती येथे सावित्रीबाई फुले विद्यापीठ पुणे चे माजी कुलगुरु डॉ. नरेंद्र जाधव व खासदार सुनेत्रा ताई पवार यांच्या हस्ते भीमपुत्र आयडॉल २०२५ हा पुरस्कार देण्यात आला. भारतातून विविध क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य करणाऱ्या १२ जणांचा बारामती येथील संविधान विचार मंच या संस्थेच्या वतीने सत्कार करण्यात आला. या वेळी सर्व पुरस्कार प्राप्त मान्यवरांची

माहिती स्क्रीन वर दाखविण्यात आली. खा. सुनेत्राताई पवार यांनी संविधानाचे महत्व समजावून सांगितले तर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष माजी खासदार व पुणे विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. नरेंद्र जाधव यांनी संविधान सभेचा कार्यकाळ व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे संविधान निर्मिती मधील योगदान यावर आपले मनोगत व्यक्त केले. कार्यक्रमाचे प्रस्ताविक संविधान विचार मंच बारामतीचे अध्यक्ष राजेश कांबळे यांनी केले तर आभार प्रदर्शन घनशाम केळकर यांनी मानले.